

Ірина КАПЕРА

Ключові слова: людина, особистість, культура, цінності, навчання, виховання, ринкові реформи, демократизація.

Залишаючись тотожною сама собі як особлива соціально-демографічна група (під впливом тих змін, які відбуваються в суспільстві), молодь змінює свої характеристики. Найвпливовішими є внутрішні економічні та політичні абрисы суспільного життя.

УДК 329.78(477)

УКРАЇНЬКА МОЛОДЬ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН

© Капера І., 2012

ринкові та демократичні реформи спричинили низку нових експектацій української молоді. Найактивніші юнаки та дівчата мріють про багатство й успіх, творчу самореалізацію і свободу, які забезпечують ринково-демократичні виміри сучасного життя. Молода людина замислюється про «ліфти» (Р. Дарендорф, П. Сорокін), які могли б вивести її на верхні поверхи суспільної ієрархії. Дослідження керівника Центру молодіжної політики Державного інституту розвитку сім'ї та молоді О. Ярошенка показують, що нині для молоді центральною є проблема доступності до можливостей життєвих змін за допомогою так званих соціальних «ліфтів» вертикальної мобільності, найефективнішими серед яких є «родина», «освіта», «політика» (участь у різноманітних професійних, економічних, політичних організаціях та об'єднаннях) тощо.

Більшість молодих людей переконані, що реальні умови для самореалізації їм може забезпечити, насамперед, заможна родина. Водночас, практично кожен з опитаних підкреслює роль освіти, здобуття професії, без яких батьки навряд чи довірять своїй дитині керівництво власним бізнесом. Ще вищі надії пов'язують зі здобуттям належної освіти вихідці із середніх і

бідних сімей. Отже, освіта постає як основний «ліфт», «увійшовши» до якого можна «прорватися нагору». Характерним є і те, що освіта сприймається більшою частиною молоді як можливість розвитку «себе й для себе», але не як спосіб самореалізації в ній [7, 120]. Цінність навчання, духовного зростання, освіти і творчості посідають провідне місце у свідомості лише незначної частки молоді.

До особливо тривожних тенденцій належать падіння престижу загальної та професійно-технічної освіти; збільшення кількості молоді, що починає трудову діяльність із низьким рівнем освіти і не має бажання продовжувати навчання; орієнтація багатьох ланок освіти на «потокове» відтворення робітників, службовців і спеціалістів без урахування вимог споживачів.

Освітній потенціал молоді не реалізується належною мірою також через невідповідність між системою освіти і потребами ринку праці. Спостерігається тенденція до зниження якості освіти через низьку соціальну престижність педагогічної професії, критичну застарілість матеріально-технічної бази закладів освіти всіх рівнів та недостатні темпи її модернізації.

Як вважають фахівці, це відбувається тому, що в Україні і далі зростає нерівність можливостей різних верств населення, що виявляється, наприклад, у відсутності доступу до якісного навчання, дозвілля, роботи. Це – зовнішні впливи, які відчуває на собі молодь.

«Перебудовчі» процеси, хвиля гуманітарного сплеску з поверненням до національних джерел, традицій, перспективи побудови громадянського суспільства захопили всю українську молодь. Знайомство зі світовою філософською думкою, зарубіжним способом життя, його цінностями, що відкривалися з «перебудовою», вплив західних демократичних ідей на громадську свідомість спричинили неоднозначні процеси в суспільстві. На різних рівнях розвитку молоді люди щось сприймають механічно, цілком, без осмислення, щось вибірково, щось заперечують через незнан-

ня чи, навпаки, свідомо, зі своєї позиції та поінформованості. Але для більшості молоді цінність традиційних ідеалів, авторитетів була порушена. Триває процес пошуку нових. Часто повернення до народних традицій відбувається просто як данина часу, без усвідомлення їхнього глибинного смислу та значення [9].

За даними дослідження, виконаного за підтримки Українського інституту соціальних досліджень, у сучасній молоді перші місця в ієрархії найважливіших життєвих цінностей посіли такі: «бути здоровим», «здобути пристойну освіту та професію» та «гарні стосунки з сім'єю». Ставлення молодого покоління до традиційної системи цінностей суттєво залежить від стосунків із носіями цих цінностей – представниками старшого покоління, зокрема з найближчими з них – батьками [1]. Але, водночас, ці стосунки розгортаються як конфліктні.

Конфлікт «батьків і дітей» доволі часто визначає відносини між поколіннями: «буває, я їх не розумію, а буває – вони мене». На запитання «Чи існують непорозуміння між Вами і Вашими батьками?» більше половини респондентів відповіли ствердно. Однакові частини опитаних (чверть) вважають, що батьки їх не розуміють, а вони, своєю чергою, не розуміють батьків. Серед найважливіших причин таких конфліктів опитані зазначали «непорозуміння через дрібниці, які нагромаджуються і породжують проблему: вони не розуміють мене, а я теж не хочу їх розуміти», «суперечності в характері батька – занадто вимогливий до когось і зовсім не вимогливий до себе», «батько погано мене знає, тому не завжди може об'єктивно оцінити мої вчинки», «у нас із батьками різні погляди на життя та різні ціннісні орієнтири». Показовою є думка респондента, який вважає, що «у цьому світі найголовніше, щоб людину сприймали такою, яка вона є, і щоб її любили та поважали не тільки через гроші, а й за її вчинки, її характер та ставлення до людей» [1].

За результатами загальноєвропейського дослідження «Ціннісні орієнтації населен-

ня», що проводилося в Україні Центром «Соціальний моніторинг» та УІСД у грудні 1999 р., виявлено, що майже 60 % молодого покоління України віддає перевагу свободі особистості перед принципом соціальної рівності, який підтримують лише чверть опитаних. Це свідчить про зміну ціннісних орієнтацій нового покоління порівняно з особами середнього та похилого віку, які більшою мірою підтримують принцип рівності та менше схильні підтримувати свободу особистості. Серед найважливіших проблем сучасного українського суспільства, на думку молоді, окрім економічних реформ, є можливість народу впливати на ухвалення урядом важливих рішень і рух до гуманного суспільства, у якому цінується особистість. Всі ці позиції залишаються актуальними і для молодіжного середовища 2011 року.

Специфічним виявом молодіжного середовища можна вважати участь молоді у процесі праці. Усім країнам, які переживають період трансформації, властива жорстка конкуренція на ринку праці. Нелегко за таких умов саме молоді: без високої кваліфікації та досвіду трудової діяльності конкурувати з тими, хто їх має (а це переважно громадяни віком від 28 до 55 років), доволі складно, а часом і неможливо.

Для сприяння зайнятості молоді, профорієнтаційної роботи серед молоді та підтримки молодіжних підприємницьких ініціатив у регіонах України діє 101 молодіжний центр праці, з них: 21 обласний, 21 районний, 14 міських та 45 студентських секторів працевлаштування у ВНЗ.

На виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009–2015 роки вживаються заходи, спрямовані на створення умов для інтелектуального самовдосконалення молоді, творчого розвитку особистості. У 2010 році лауреатами премії Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України стали 60 осіб із 21 регіону.

Забезпечується підтримка творчих ініціатив молоді присудженням грантів Пре-

зидента України для реалізації найбільш соціально значущих проектів, розроблених молоддю, у соціальній та гуманітарній сфері. На 2010 рік було призначено 44 гранти [5].

Робота посідає важливе місце в системі ціннісних орієнтацій молоді. Але для молоді важливішими стають такі ознаки, як висока оплата праці, цікава робота, можливість чогось досягти, а також можливість виявляти ініціативу. У поглядах на важливі аспекти роботи виявляється й більш прагматичний підхід молодих людей: пріоритетними стають зручні години роботи, тривала відпустка, відповідність здібностям. Молодь більш толерантно порівняно зі старшими ставиться до того, що працювати не обов'язково, якщо людина не хоче. Водночас, молодь вважає справедливим диференційований підхід до оплати праці, коли та сама робота, але виконана швидше, ефективніше та надійніше, має вище оплачуватися [9].

Державним інститутом розвитку сім'ї та молоді у щорічній державній доповіді «Молодь України на ринку праці» зазначено, що, хоча проблеми становища молоді на ринку праці значною мірою торкаються менш економічно розвинених країн, проте актуальними вони є і для країн із потужною економікою. Так, з 1999 по 2005 роки в країнах Європейського Союзу (ЄС – 27) частка економічно неактивних осіб серед населення віком від 15 до 64 років скоротилася з 31,6 % до 29,8 %, проте серед 15–24-річних у 2005 р. вона становила серед чоловіків – 51,5 %, а серед жінок – 58,5 % [6].

Залишається високим рівень економічної неактивності молоді. Наприклад, протягом 2000–2006 років її рівень серед молоді віком 25–29 років збільшився на 3,3 %, 30–34 років – на 3,2 %. Найвищий рівень економічно неактивних спостерігається серед молоді 15–24 років, для цієї категорії молоді переважною причиною неучасті в ринку праці є навчання.

Дослідження «Становище студентської молоді України», здійснене у 2008 р., під-

твердило існування проблеми працевлаштування як найголовнішої для студентства та молоді загалом [8, 63].

Загально визнаним формоутворювальним елементом молодіжного середовища є молодіжна субкультура. Молодіжна субкультура загалом, а особливо у зв'язку з радикальними змінами в суспільстві, стає формою соціальної адаптації, своєрідним буфером між традиційною культурою, загально визнаними цінностями та елементами «опору» щодо «старого» соціально-культурного устрою і панівної системи молодіжної культури.

Кожна молодіжна субкультура характеризується, насамперед, специфічною нормотворчістю, протиставленням своїх норм і цінностей зовнішнім, набуваючи певних рис «мікросуспільства», у якому трансформуються традиційні погляди і формується свій «образ світу» і спосіб буття в ньому особистості. Англійський соціолог М. Брейк виокремлює такі субкультурні типи молоді, як «нормальна» молодь, делінквентна молодь, культурні бунтарі, політично активна молодь.

Молодіжна субкультура в Україні не схильна до жорсткої деформалізації і складання ізольованих неформалітетів, не вирізняється різкою опозиційністю і зрідка набуває рис контркультури, такої активної на Заході. Від 80-х років ХХ ст. найбільш активно формувалися рухи рокерів, металістів, байкерів, а потім релігійно-культові та східно-спортивні, часто ініційовані зацікавленими в них дорослими з бізнесового або кримінального середовища. Тому загалом українські субкультури малодиференційовані, нетривкі і не посідають суттєвого місця в культурному житті.

На задоволення культурних потреб молоді впливають соціально-економічні фактори: соціальний статус молодих людей та їхніх батьків, середній прибуток у родині, майно (власність), наявність вільного часу. Матеріальне становище у різні способи відбивається на задоволенні культурних потреб – у безпосередній актуальній формі, коли певні соціальні групи молоді вже

володіють предметами та способами опанування культури, і в опосередкованій потенційній, коли вони лише володіють реальною можливістю придбати ці предмети й засоби [2].

До особливостей молодіжного дозвілля належить своєрідність середовища. Батьківське середовище, зазвичай, не є пріоритетним центром дозвілля молоді. Переважна більшість молодих людей воліють перебувати у вільний час поза домівкою, у товаристві однолітків. Коли йдеться про розв'язання серйозних життєвих проблем, молоді люди охоче приймають поради батьків, але в сфері специфічних інтересів, тобто у виборі форм дозвілля, друзів, книг, одягу вони самостійні.

За даними соціологічних досліджень, найчастіше предметом обговорення в молодіжному середовищі є музика (56 % опитаних віком 15–22 роки зазначили, що «часто» й «дуже часто» обговорюють питання музики), спорт (41 %) і проблеми організації відпочинку (59 %). За актуальністю для української молоді названі проблеми поступаються лише заробітку грошей («дуже часто» й «часто» їх обговорюють 71 % респондентів) і проблемам, що пов'язані з одягом, зовнішністю та модою (67 %). Слід зауважити, що такі значущі для структурування духовного світу особистості чинники, як національна культура, світова культура й мистецтво, релігія, не посідають високого щаблю в ієрархії актуальних для молоді проблем. «Дуже часто» й «часто» їх обговорюють відповідно 13, 25 та 16 % опитаних. Інтерес до національних відносин збільшується зі зростанням освітнього рівня (від 9 % молоді з незакінченою середньою освітою до 17 % тих, хто має або здобуває вищу освіту). За регіональним розподілом частіше обговорюють національні проблеми молоді мешканці Південно-Західного, Південного регіонів (відповідно 21 та 20 %), найменш актуальними вони є в Центральньо-Західному регіоні (5 %). Наймолодші українці активно обговорюють питання музики (74 % 15–17-річних – «часто» й «дуже часто»), з віком

інтерес до музики дещо згасає (53 % серед 21–22-річних) [9].

Ринкові відносини у сфері культури обернулися великими негативними наслідками для молоді. Неймовірно зменшилася кількість джерел, за допомогою яких забезпечується передання культурних цінностей молодим людям. Різко скоротилася сфера професійної та аматорської творчості, зокрема сотні тисяч гуртків художньої самодіяльності, прикладного мистецтва, а, водночас, – і самі духовні цінності.

Якщо проаналізувати систему пріоритетів цінностей молоді, то виявляється, що інтелектуальні форми дозвілля посідають лише третє місце, а перше – пасивні форми. Лише 5,6 % загальної кількості опитаних серед занять, якими найчастіше молодь заповнює своє дозвілля, назвали «відвідування музею», 10,9 % – «сходити в театр, на балет, в оперу». Це може бути зумовлено тим, що дуже високі ціни на квитки до театрів зробили їх недоступними для більшості молодих людей. І зараз практично єдиним каналом, який забезпечує широкий доступ абсолютної більшості молоді до художніх цінностей вітчизняної та світової культури, стало телебачення і частково магнітофон.

Технікою захоплюється порівняно мало молоді. Більшу цінність для неї являє можливість спілкування з друзями. Такі цінності, як спілкування, контакти, порозуміння з людьми протягом останніх років залишаються незмінними [9].

Однією з найважливіших цінностей у молодіжному середовищі є мода. Мода – це не тільки однакові джинси та кросівки, куртки та зачіски. Це ще й однакові смаки, запити, жарти і дотепи, спрямованість, напрям думок, вчинки. Проте, мода не є чимось даним назавжди. Вона виникає, вмирає, змінюється. Масова мода і в одязі, і у вчинках, і в думках здатна деформувати особистість і зовнішньо, і внутрішньо, підкорити її собі.

На запитання «Як Ви вважаєте, на що нині існує мода?» молоді люди поставили на перші місця вживання алкоголю, палін-

ня цигарок, досвід вживання наркотиків. Серед модних явищ респондентами було відзначено також татуювання. Частина знаків татуювання, які застосовуються в молодіжному середовищі, має прямий зв'язок із субкультурою «зони», інші копіюють зразки татуювань військовослужбовців спецпідрозділів США або орієнтовані на кіногероїв певного гатунку, ще частина – сягає корінням у містику (містичні культури).

Більше половини опитаних відзначило існування моди на читання художньої літератури. Вочевидь, це можна пояснити великою кількістю детективних та розважальних романів відомих та доволі популярних серед молоді письменників, таких, як О. Робська, С. Мінаєв та ін. Мода на «сексуальний досвід» також є популярною серед більшості опитаних. Половина респондентів визнала існування моди на заняття спортом. Можливо, це є результатом трансляцій по ТБ великої кількості передач про змагання з популярних видів спорту та життя видатних спортсменів, які користуються авторитетом у молодіжному середовищі.

Для чверті молодих людей існує мода на «крутий» одяг та відвідування дискотек і нічних клубів (відповіді на запитання не виявили суттєвих розбіжностей за статтю) [1].

Ознакою нашого часу є також пасивні форми дозвілля, які мають інформаційно-розважальну спрямованість. Телевізор вдома і компанія друзів поза домом поглинають майже весь вільний час молодих людей. До таких пасивних форм останнім часом додалося захоплення молоді комп'ютерними іграми.

За всієї масштабності зростання «індустрії вільного часу» – туризму, спорту, бібліотечної і клубної справи – молодь обирає компанію однолітків. Спілкування в молодіжній компанії – це особлива форма дозвілля. Потяг до спілкування з однолітками зумовлений величезною потребою молоді в емоційних контактах. Його можна розглядати як: необхідну умову життєдіяльності

людини і суспільства; джерело творчого перетворення індивіда на особистість; форму передання знань і соціального досвіду; вихідний пункт самосвідомості особистості; регулятор поведінки людей у суспільстві; самостійний вид діяльності.

Деякі фахівці, наприклад, В. Бочелюк, взагалі вважають, що у молодіжному середовищі виник своєрідний духовно-ідейний вакуум, пов'язаний із кризою колишньої системи соціальних цінностей і виникненням рис нової соціально-духовної парадигми та відродження національної ментальності. Відсутність соціального ідеалу і втрата стимулів не лише породжують духовну апатію, а й підсилюють напруження в пошуку життєвих цінностей як стрижня культури особистості [2].

Так, наприклад, молодь спокійно ставиться до дошлюбних сексуальних стосунків; до них же, але випадкових – 3,8 %; тих самих стосунків, але до досягнення повноліття – 4,0 %; проституції – 2,9 %; вживання легких наркотиків – 2,2 %; водіння автомобіля в нетверезому стані – 2,0 %, із перевищенням швидкості в населеному пункті – 2,6 %. Сильний вплив моралі на поведінку у повсякденному житті визнали лише 43,7 % молоді; на кожну десятку молоду людину норми моралі не поширюються. Чиста совість як першочергова умова щастя набрала 3 % голосів молоді. 28,2 % молодих людей вважають, що домагатися свого щастя слід за будь-яку ціну.

Молодь виправдовує: ухилення від сплати податків – 4,5 %; крадіжки – 2,3 %; хабарі – 3,7 %; брехню у власних інтересах – 3,9 %; безпідставне отримання державної допомоги – 3,9 %; оприлюднення конфіденційної інформації про конкурента – 3,5 %.

Закон впливає на повсякденне життя лише 30,6 % молоді. Більш ніж кожна п'ята молода людина закон ігнорує.

Одним із елементів молодіжного середовища є також здоровий спосіб життя. Але рухова активність, регулярні заняття фізичною культурою та спортом не надто

поширені. Заданими останніх соціологічних досліджень, щоденно фізичним вправам чи тренуванням віддає свій вільний час кожен третій шестикласник і лише кожен шостий студент. Тобто що людина дорослішає, то менше у неї бажання та часу на активний спосіб життя. До речі, юнаки є активнішими, дівчата обирають пасивніший спосіб життя.

Іншим важливим чинником здоров'я є психічний стан особистості. Серед психічних порушень у старшокласників переважають невротичні розлади (42 %), поширюються випадки депресивних станів із затяжним та хронічним перебігом [3, 5–11].

У молодіжному середовищі спостерігаються стійкі тенденції до самостійного існування. Змінюються погляди молодого покоління на обов'язки батьків щодо дітей, формується усвідомлення того, що батьки можуть мати своє особисте життя, а не мусять цілком віддаватися своїм дітям. Зараз окремо від батьків мешкають 47,4 % молоді [4].

Окрім того, світ ціннісних орієнтацій відбивається на тому, як саме необхідно виховувати власних дітей. Молоді люди здебільшого приділяють увагу таким рисам, як працездатність, відповідальність, рішучість і наполегливість, терплячість і повага до інших людей, гарні манери. Меншою мірою визначена орієнтація на слухняність, релігійність, безкорисливість [4].

Вчені констатують також певну залежність самооцінки молоді від рівня добробуту. Рівень добробуту є вищим серед молодих людей, які мають вищу освіту, живуть у великих містах, не мають власних дітей. Найгірші самооцінки власного добробуту у мешканців сільської місцевості.

Серед опитаних 4 % повідомили, що їм не вистачає грошей навіть на продукти, 20,2 % – що їм вистачає на харчування та придбання недорогих речей, 57 % – що вистачає на життя, а проблемою є придбання товарів довготривалого

вжитку, майже у 18 % доволі забезпечений рівень життя. Слід відзначити, що з віком спостерігається виразна тенденція щодо погіршення оцінки респондентами свого матеріального становища.

Таблиця

Динаміка самооцінки молоддю рівня добробуту (%) [4]

	2003	2009
Грошей не вистачає навіть на продукти	14,5	4,4
На продукти грошей вистачає, а на одяг їх бракує	43,0	27,7
Грошей вистачає на продукти і одяг. А от купівля речей тривалого користування (холодильника, телевізора) є для нас проблемою	33,5	44,8
Ми можемо без проблем купувати речі тривалого користування. Проте для нас важко купувати справді дорогі речі	7,0	16,3
Ми можемо дозволити собі дорогі речі – квартиру, дачу та багато чого іншого	0	0,6

Показником реального стану добробуту молоді може слугувати наявність в особистому користуванні речей, придбання яких потребує значних матеріальних витрат. Типовим прикладом такого свідчення про добробут є власний автомобіль. Серед українців нині користуються автомобілем понад 14 %. В Україні власників автомобілів з роками поменшало (з 19,5 % до 13,9 %).

Деяко інакша картина спостерігається щодо такого знакового предмета власності, як персональний комп'ютер. У 2003 році його мали у власному користуванні лише 5–10 % опитаних. Зараз це доволі звичний і необхідний атрибут життя.

Безробітних, тимчасово не працюючих в Україні 10,8 %. Кількість домогосподарок у період з 2003 по 2009 р. зменшилася майже на 5 % (з 14,5 % до 9,6 %).

Найбільші соціальні групи молоді, що працює, такі: робітники (зокрема і ті, хто працює у сільському господарстві), їх налічується 21,4 %; службовці – 29,2 %, серед них без фахової освіти – 12,8 %; підприємці – 6%; військові, працівники прокуратури, органів внутрішніх справ – 2,4 %. Припускають можливість втрати роботи у найближчі два роки 43,8 %. Тому у свідомості молоді, яка працює, одним із головних пріоритетів є право на працю.

Література

1. **Бондар Т. В.** Молодіжна субкультура : сучасні вияви / Т. В. Бондар // Український соціум. – 2003. – № 1 (2). – С. 24 – 29.
2. **Бочелюк В. Й.** Дозвіллезнавство : Навчальний посібник / В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.
3. Доповідь Міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту Сафіуллаєва Р. С. на парламентських слуханнях «Молодь за здоровий спосіб життя» 3 листопада 2010 року // Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2010. – № 3. – С. 5–11.
4. **Злобіна О.** Молодь Росії, України та Азербайджану в сфері праці. [Електронний ресурс] / О. Злобіна. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/uploads/Zlobina-pracya%20red.doc>.
5. Інформація про роботу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (станом на жовтень 2010 р.) // Вісник Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. – 2010. – № 3. – С. 12–24.
6. Молодь України на ринку праці : щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді (за підсумками 2006 року) / Є. І. Бородін, М. О. Василенко, В. А. Головенько. – К. : Крамар, 2007. – 200 с.
7. Молодь України у дзеркалі соціології / заг. ред. О. Балакіревої, О. Ярошенка. – К. : УІСД, 2001. – 210 с.
8. Студентська молодь України : сучасний вимір : щорічна державна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2008 р.). – К., 2009. – 164 с.
9. **Морозова Л. П.** Духовний мир сучасної української молоді [Електронний ресурс] / Л. П. Морозова. – Режим доступу: http://iai.dn.ua/_u/iai/dtp/CONF/13/articles/sec3/stat39.html.

Резюме

• Аналізуються тенденції зміни соціокультурних орієнтацій молоді під впливом демократичних і ринкових реформ. Зазначається, що, на думку сучасної молоді, велике значення для подальшого успішного життя має заможна родина, натомість цінність навчання, духовного розвитку, освіти і творчості посідають провідне місце у свідомості лише незначної частки молоді.

• Анализируются тенденции изменения социокультурных ориентаций молодежи под воздействием демократических и рыночных преобразований. Отмечается, что, с точки зрения современной молодежи, большое значение для дальнейшей успешной жизни имеет состоятельная семья, а ценность учебы, духовного развития, образования и творчества занимают ведущее место в сознании лишь незначительной части молодежи.

• The author analyzes tendencies in the social and cultural orientations shift among the youth, under the influence of democratic and market reforming processes. The special attention is driven to the fact that the wealthy family is of predominant importance in the minds of modern youth, for the successful further life, while the studying, spiritual development, education and creativity have recently dramatically lost their value.